

En mand og hans indsats

Af Kristian Skammelsen, Irupvej 6, Skyum
Efter arkivalier tilhørende Mads Pedersen, Villerslev

Den 31. december 1853 blev der født en søn i den gode gård "Damgaard" i Aarup sogn. Drengen må være lidt af et skravl, for han bliver hjemmedøbt dagen efter, måske allerede den samme nat, og han får navnet Peder Pedersen.

Fra den øjensynligt dårlige start på livet vokser drengen til og bliver efterhånden karl på gården hvortil der hører ca. 100 trd. bygsæde land. Faderen, som også hedder Peder Pedersen, bliver sognefoged og sognerådsformand, så det er godt at have en voksen søn til at tage sig af gården og til tider hjælpe med diverse tillidshverv. Han bliver således engang sendt til en offentlig fest, hvor sognefogeden skulle være til stede for at påse, at alt gik ordentlig til. Den unge var dog i tvivl om, hvorvidt han havde den fornødne myndighed over sig, men så fik han gårdens forkarl med, og denne havde styrken i nærerne, så tilsammen klarede de opgaven.

Som søn af huset havde han selvfølgelig fordele frem for tjenestefolkene, men han fik alligevel lært at bestille noget, og lærte at penge det er noget, man får kun lidt af, men der skal gives endnu færre ud. Gården var næsten selvforsynende med alt. Kun yderst sjældent måtte der bud til Thisted efter enkelte varer eller til havet for at købe fisk hos fiskerne, men derfor var det måske ikke nødvendigt at få pungen af lommen. Nogle tønder byg og en dunk øl kunne udmærket være betaling for et helt læs fisk.

Den unge Peder kikker selvfølgelig langt efter pigerne, og han kan sikkert få næsten hvem, han vil. At få sognefogedens søn til ægteemand ville i de fleste familier blive betragtet som et virkeligt godt giftermål.

Forældrene til Peder har sikkert også haft deres overvejelser for hvilken pige, der er værdig til at blive hans kone.

Om det er Peders eget valg, ved vi ikke, men det har sikkert passet forældrene meget godt, da han d. 17. september 1880 bliver gift med Mette Marie Pedersen fra Villerslev. Det er hans mors søsterdatter, så det bliver i familien, og hun er fra en god gård, som de unge kan overtage. Jo, der er tilfredshed hos alle parter.

Pigens mor, Ellen Marie Christiansdatter, har været enke siden 1871, så det passer hende fint at kunne afstå gården til sin svigersøn og kunne

få sin aftægt på gården hos nær familie.

Den gamle gård "Kirkegård" var ikke så gammel endda. Oprindeligt lå den lige ved siden af kirken, deraf navnet, men i 1863 blev den flyttet til sin nuværende plads (Skyumvej 153). Det var en del af den almindelige udflytning af gårdene, som fandt sted i dette århundrede.

Nu havde den tidligere ejer været enke i nogle år, og man kan tænke, at der efterhånden trængte til en ung mand på gården for, at den kunne blive ved at være en af sognets gode gårde.

Der var således nok at tage fat på for den unge Peder. Besætningen var ikke stor ved overtagelsen. Den og alt løsøre, heri medregnet indbo i stuehuset, som det på den tid er almindeligt at købe sammen med den faste ejendom, sættes i skødet til 5800 kr.

Den faste ejendom, det vil sige jord og bygninger, ansættes til 12000 kr. Dertil kommer papiromkostninger, så den endelige købesum bliver 18000 kr.

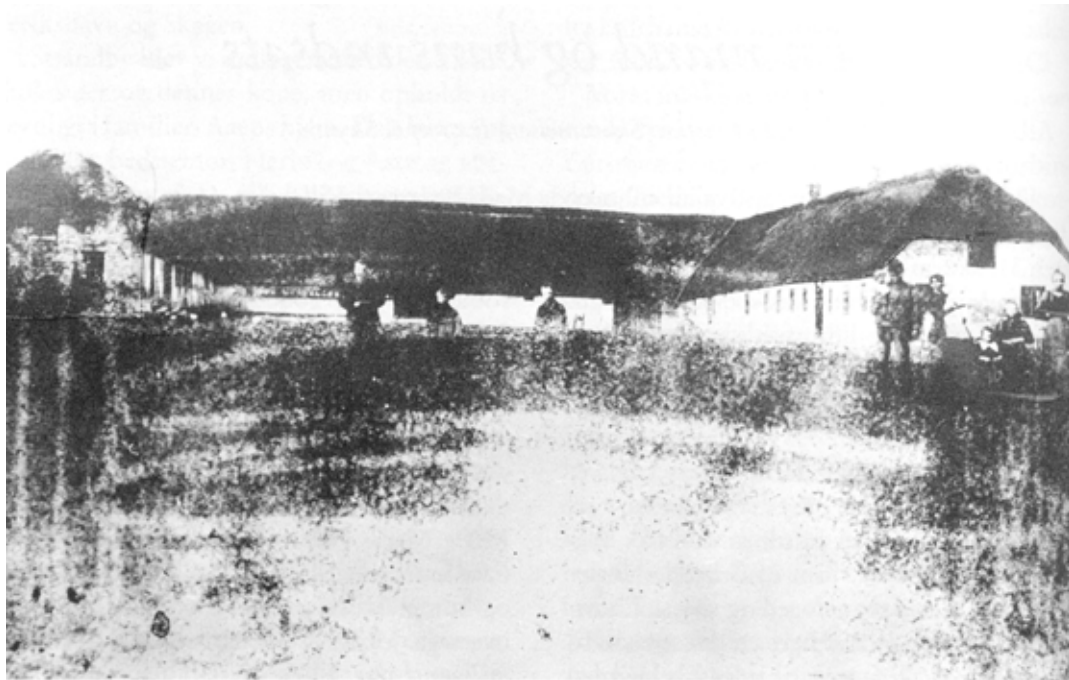
Desuden forpligter køberen sig til en aftægtskontrakt til svigermøder, så længe hun lever.

Den unge mand tager fat og får besætningen forøget trods dårlige tider for landbruget, og familien forøges også. Ti år efter, er der fem børn som skal forsørges.

Det varer da heller ikke længe, før Peder bliver anerkendt i sognet, og han er med til at oprette Villerslev Sparekasse, som han bliver formand for, en tillidspost som han beholder i mere end 50 år. Sognerådet kalder også. Her er han medlem i 12 år, deraf de otte som formand. Ligeledes er han i en årrække medlem af, og en tid formand for hjælpekasen.

Det er dog på et helt andet felt, at han skal blive en velkendt person i vide kredse, det er som svineopkøber for Holstebro svineslagteri.

Landmændene skulle selv sørge for at levere svinene ved Hørdum station, hvor en opkøber så afregnede med dem, så snart de var vejede. Der foreligger en kontrakt fra 1900, hvor slagteriet kontraherer med Peder Pedersen, Villerslev og Niels Yde, Jestrup, som skal sørge for indkøbene og afregne med kunderne. For dette arbejde får de 600 kr. og en krone for hvert svin, som leveres. Slagteriet sendte dem i forvejen de

»Kirkegård«, Villerslev 1896

nødvendige penge, så de ikke selv skulle lægge ud. I begyndelsen var det begrænset, hvor mange svin det drejede sig om, men det udviklede sig til meget mere, hvad der kan skønnes af, at der et år blev afregnet for 288.000 kr. og i årenes løb har han udbetalt mere end ti millioner kroner for svin.

Når landmændene havde afleveret deres svin, blev disse vejret på stedet, og afregningen fandt sted i gode danske sedler og mønter, men så skulle Peder også give kaffe på kroen til sælgeren. Det kostede 35 øre, så det tog jo slemt af fortjenesten, hvis manden kun havde leveret et svin, det var straks bedre om han havde leveret to eller flere, for det var jo stadig kun én gang kaffe der skulle betales.

I Hørдум mærkede man forøget aktivitet på de dage, da der blev afleveret svin på stationen. Disse torsdage gik under betegnelsen »Pers dag«. Mændene skulle for det meste have købmandsvarer med hjem, når de nu var i byen, hestene skulle måske sko, og måske solgte træskomanden et par ekstra træsko den dag. Endelig var det vel også almindeligt, at når de nu var på kroen og fik kaffe og havde fået penge på lommen, at der så også gik et par dramme inden for vesten.

Hvornår samarbejdet med Niels Yde ophørte vides ikke, men de sidste mange år var Peder Pedersen alene om foretagendet.

Til trods for, at han så absolut kendte til pengenes værdi, var han aldrig bleg for at hjælpe

et trængende medmenneske ved henstand med betaling eller give forskud på svin, som ikke var blevet store nok, når terminen skulle betales.

I 1920 forpagtede han gården ud til en søn og svigerdatter og byggede selv et nyt stuehus ved gården, mens de unge boede i det gamle stuehus. Det var så aftalt, at når engang den gamle døde, kunne de unge flytte ind i det nye stuehus, men i 1927 brændte gården, og kun det nye stuehus, aftægtsboligen, stod tilbage.

Nu måtte der lægges nye planer og enden på overvejelserne blev, at der blev bygget et stykke til nordenden af aftægtshuset, så begge generationer kom til at bo under samme tag, og udhusene blev nyopført. Året efter i 1928 købte sønnen Lars Math. Pedersen gården til ejendom.

Peder Pedersen opnåede at se alle sine børn i gode gårde og forretninger rundt om i Thy, men hver gang en af dem var på ejendomshandel, var den gamle også med til handelen som rådgiver, men nok også som kautionist.

Peder Pedersen døde i 1940 og et dygtigt og virksomt liv var slut. Han havde i de 86 år, han havde levet, været med til at præge familien og samfundet på en meget positiv måde.

Peder Pedersens barnebarn, Mads Pedersen, er nu ejer af »Kirkegård» i Villerslev.

Kilde: Sydthy Årbog 1994, side 79-81.